

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Adstante prauo Atheo Doctore, vtraque inuincibilis ignorantia adesse
rudi & indocto poterit; imo & priuatua etiam moraliter, etsi ille absit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

2. Secundò notandum est, dupliciter etiam posse ad præfens dubium indociles, & rudes constitui. Primò cum doctores, & Magistris pravis, & Atheis. Secundò sine vilo Magistro, sed cum principiis solum intrinsecis, & naturalibus ratione: vel quia solus in silva, aut montibus, vel cum æque rudibus, & indoctis nutritus semper fuisset, quin ab vilo eorum, aliquid circa existentiam, vel non existentiam Dei amplius, quam à se ipso posset edoceri, aut ad discurrendum ea de re excitari. Hæc porro constitutionis rusticæ, & indocti diuersitas, valde ad quæstionem præfentem, tam de errore seu ignorantia positua Dei, quam de negatiua definiendam valde est obseruanda.

3. Tertiò suppono modò: ad peccatum graue, etiam mortale, non requiri necessariò aduertentiam ad Deum, prohibentem, ac offendendum: si enim hæc requiratur, præfens quæstioni locus non erit, cum enim statim, atque homo ad vsum rationis peruenit peccare absolute grauius possit: si id absque aduertentia ad Deum, vel præcipientem, vel offendendum fieri nequeat: cum ipso rationis vfu principium, & motuum ad Dei existentiam dignoscendam sufficiens aduenire necessarius erit: quare neque in vilo ad vsum rationis perueniente inuincibilem entientia Dei ignorantiam dari vllatenus posse. An verò Dei offensa, quæ mortalem in communi sententia committitur, Dei noticiam in peccato prærequiritur: alterius est loci.

4. His positis: Prima sententia Deum inuincibiliter à sine mentis homine, quantumvis indocto, & rustico ignorari, siue posituè, siue negatiue posse negat: ita supponere videtur, qui siue aduertentia ad Deum, peccari non posse auit. Insuper S. Th. 1. 2. quæst. 89. art. 6. & Dominicus Thomista ibi, vt vbiuis de obligatione diligendi Deum rationalis creaturæ agunt. Docent enim huiusmodi obligationem cuius rationali creaturæ, vbi primum ad vsum rationis peruenit, necessariò ad esse; cum tamen obligatio hæc cum ignorantia inuincibili existentia Dei esse non possit. Expresse autem ita docuit Alex. Alest. 1. p. quæst. 3. num. 2. Aureol. in 1. d. 2. art. 6. Gonzalez. Albel. 1. p. quæst. 2. art. 2. d. 11. conc. Gran. controu. 1. d. 1. lect. 3. faceret autem Granados sententiam hanc non tam rationi, quam Patrum authoritati inniri. Cum tamen iudicio meo nihil Patrum authoritati (in his, quæ discursu assequimur naturali) inniri possit, quod non rationi innitatur.

5. Secunda sententia docet Deum posse ab aliquibus inuincibiliter ignorari. Ita Molina. 1. p. quæst. 2. art. 1. & S. ex dictis. Mag. Victoria Relec. ad quid tenetur; Immerito pro opposita sententia prima à nonnullis relatus. Zemel. 1. p. quæst. 2. art. 1. concl. 3. Trigosius ibi, dub. 1. ad 4. Ariag. ibi, d. 1. lect. 3. num. 17. Sed hi tamen, tam de ignorantia positua, seu errore non existentia Dei, quam de ignorantia pure negatiua loquuntur. Ac insuper tam de rustico, & illiterato sibi, suisque naturalibus discursibus relicto, quam Atheo Magistro ipsi adiuncto: vt ex eorum probationibus liquet.

6. Maiori distinctione hæc, in re locutus est Quiros de Deo tract. 2. d. 13. sect. 7. asserens rustico sibi, suoque naturali discursui relicto, non posse esse ignorantiam posituam, siue errorum circa existentiam Dei; adstante verò prauo magistro Atheo esse optime posse. Secundò aut ignorantiam inuincibilem existentia Dei priuatiam, seu negatiuam, prauo doctore semoto, moraliter esse, quantumvis rustico impossibilem; physicè tamen, ac metaphysicè loquendo possibilem esse. In qua sententia omnia rela, quæ alterutra ex relatis contra alteram contrahit, infringi videntur.

CERTAMEN II.

Adstante prauo Atheo Doctore utraque inuincibilis ignorantia adesse rudi, & indocto poterit, imò & priuatina, etiam moraliter, etsi ille absit.

1. Tres conclusiones in titulo continentur. Prima est adstante Atheo doctore rusticus potest tam ignorantiam posituam, seu errorem circa existentiam Dei habere, quam pure negatiuam, seu priuatiam. Conuenio cum doctoribus secundæ sententiæ, & Quiros recitat, qui author fuit tertie. Probatur facillè. Quia rustici, & indocti, quibus, licet sana, hebetior tamen, ratio, & discursus est, suis magistis doctoribus, & polioribus, ita cæcò credunt, vt nihil contra discurrere possint, nedum debeant: ergo eis docentibus Deum non esse credent, nec discredere tenebuntur: ac proinde non solù negatiue, sed posituè etiam Dei existentiam ignorare inuincibiliter poterunt: imò & ignorabunt: etsi à minùs hebetibus, & indoctis oppositum ex naturalibus principiis indagandi causa sit, & facultas. Antecedens probatur: ex nostris rusticis Christianis, qui ita cæcò Parochis de mysterio Trinitatis credunt, vt nihil de principio illo naturæ lumine noto, quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se (cui ita apparet mysterium Trinitatis repugnat, vt in eis componendis huiusque à Catholicis doctoribus laboretur) ne cogitent quidem. Multo igitur minùs de aliis principiis, ex quibus subtili, & oblongo discursu existentia Dei demonstratur, rustici Athei contra suorum Magistorum doctrinam cogitare poterunt.

2. Secunda conclusio. Ignorantia priuatina inuincibilis de existentia Dei rusticis, sine Magistro Atheo etiam degenti, non solùm physicè, & metaphysicè, sed moraliter etiam est possibilis. Quoad physicè, sed metaphysicè possibilitatem eisdem contentio, quoad moralem à nostro Quiros discordo: etenim, licet Deus eo modo, quo quæst. 3. ostendimus demonstrabilis sit, alii plures, etiam ex non adeò rudibus, & rusticis, nihil de eo cogitarunt, neque ex causis, & effectibus naturalibus ad eorum auctorem, & causam primam dignoscendam mentis aciem, & discursum excreuerunt; quidni rusticus etiam syluicola, qui vix quidquam præter sensibilia cogitat, nihil ex eis, quæ sensu percipit, discurret: maximè circa rem adeò à sensibus remotam, qualis est Deus, horumque cum ipso connexio? Secundò: dubiò procul per mensum, aut annum, imò, & annos pauculos potest syluicola ille nihil de Deo cogitare, postquam ad rationis vsum peruenit: id enim polioribus nostris pueris euenire, vel euenturum videmus, eertòque iudicamus, ni adessent, qui eos de Deo commonerent: totos enim ludis, aliisque sensibilibus oblectamentis, annis post vsum rationis, non admodum paucis, de sese intentos videmus; nihilque præterea, nisi admonitos, & inuicè cogitare.

3. Inde verò in rustico illo per longius temporis spatium physicè, ac metaphysicè, imò & moraliter euenire posse facillè deducitur. Tenim rudis ille, ac rusticus syluicola à nemine doctiori eruditus puerulorum subitiorum rationis vsum, & exercitium toto vitæ suæ, etiam oblongæ, tempore, non modò non prætergredere, sed ne assequeretur quidem: vt in rusticis nostris rudibus, ne dum in syluis entitatis, experimur, nunquam eos ad vsum, & exercitium rationis puerorum subtilioris ingenij peruenire; à quibus eludi eos sæpè per iocum videmus. Ex hoc autem moralis etiam possibilitas facillè ostenditur. Ea enim omnia, ex quibus excitanda necessariò moraliter à Quiros Dei indagandi species, ac subinde de eius existentia addubitatio, & suspicio dicitur, oculis, & sensibus puerorum ad vsum rationis peruenientium, & rusticorum patens, quin ex sese de Deo aliquid cogitent, & diximus, illud, quod ad prouidentiam Dei spectare dicitur infundere vnicuique aliquam de Deo suspensionem nullo fundamento nititur firmo, nisi is naturalem legem diu seruauerit.

4. Tercia conclusio. Homo fibi, fuisse deificatus omnino relictus, ignorantiam iniunctibilem de Dei existentia, positivum, quæ errorem, quod Deus non sit habere, tam physicæ, quam moraliter probat. Probatur facile: quia, etsi et de Dei existentia rationes aliquot occurrant, nec possit sine fundamento, & veritatis apparentia existentie Dei dissentiri, sue non existentie ipsius assentiri; sunt tamen aliquot fundamenta adeo apparenter Dei non existentiam iuvantia, vt, qui eius demonstrationem, fidemur non assequitur, decipi iniunctibiliter circa eius existentiam possit. Eiusmodi est illud quod penitus pedes moros, gressibus effusus acibat Regius Psaltes. Psalm. 71.2. dum pacem peccatorum in hoc sæculo videbat: vbi plerumque iniquis fortuna ridet; cum iusti non nisi tristem duramque patientur. Ex quo nullum esse supremum numerum quod orbem, cuius res moderate videntur adeo apparenter, atque efficaciter deduci: vt in illud, ita sapientissimum, & sublimissimum Regem fide, & revelationibus illustratur impulerit, vt, nisi deus de hominum nouissimis cum obferuaret, deturbaretur: igitur melius, & iniunctibiliter in eum errorem incidere ex eo fundamento posset, qui fide, ac demonstratione destitutus, nec tam acut ingenio præditus, ac ratione agereptus, cum astutissime iusta, nisi demonstrato, aut fides de existentia Dei, præualere non posset.

6 Ab auctoritate opponit illud Iob. 17. *Omnis homines vident eum*. Ad quod Gregorius. 27. Moral. cap. 3. *Omnis homo, eo ipso, quod rationalis esse censitur, debet ex ratione colligere eum, qui se constituit, Deum esse*. Damasc. 1. de fide cap. 1. *Nemo est mortalium, cui non naturaliter infirmum sit, ut Deum esse perfectum habeat*. Huc etiam faciunt testimonia Patrum, citata a nobis dictionis huius prefatione, quæ congenitæ, & naturæ hominibus cunctis Dei notitiam inferebant. Præcipue illud Augustini, ibidem recitati. Denique Sap. 13. ubi à magnitudine creature creatorum videri posse dicitur, & omnes homines reprehenduntur, qui Deum non agnoverint. *Sic enim, inquit Sapiencia, tantum poterunt scire, ut possent estimare sacculum: quomodo huius Dominum facilius non innumerant?* Nemo autem de eo reprehendi cordate potest, quod inuincibiliter ignorat: vt omnibus inconfesso est.

nifitum. Vt autem ea motuorum Dei dignoscendi nobis
passim aberrantium multitudo, magnitudinem commen-
datur, aiunt Iobus, et Patres per exaggerationem: omnes
Deum videre, ingenitamque omnibus, et infinitam Dei noti-
tiam: quemadmodum cum, qui obiecta, in aperto sibi pro-
posita, quae non aduertit, vel negat, vel ignorat, cum nega-
re, vel ignorare, quae videt dicere solemus, cum tamen non
viderit.

*An Deum esse, siue existere, primò per
fidei actum cognosci queat?*

Dixi: *primo cognosci per fidei actum.* Nam, si aliunde Deum esse, eiusque existentia nota credituro sit, cessat omnino difficultatis statim proponendae ratio, ut ex eius propositione patebit.

Difficultas proponitur.

quia id reuelat: & reuelare, quia excludit.
2. Petrus Hurtado d. 7. de fide à paraffo. 90. & Lugo, d. 1. à paraffo 82. in fimili de auctoritate reuelationis auct: veritatis omnibus, quæ in motiui fidei continentur, vt Dei Veracitati, Exiftentæ, Authoritatî, & Reuelationi afſentiri nos eodem fidei auct: non quidem, vt veritatibus reuelatis, fed vt motiuis afſentienti ex fide, quibus propter aliud afſentendum non eſt. Sunt enim prima fidei principia, quibus propter ipſa afſentimus ex fide, non propter aliud: & ſicut in aliis ſcientiis vii venit, vt principium propter ſe, ac non propter aliud afſentiamur. Verum quoniam factis capio, quid nam dicatur per illud afſentiri per ſe, non factis capio, quid nam dicatur per illud afſentiri circa illius, vt motiuis: An excluditur eis verbis afſentis circa illa motiua in fidei motiui melius, tanquam circa obiecta, in quorum exiſtentiam afſenſus fertur, nec ne? Si ita eſt, in illa ferti afſentium fidei neges: aliunde afſentis circa illa præcedere debet vt ob iſta reuelat exiſtentia Dei, aut cuius alteri myſterio afſentiamur. Incongruo enim